

nimo po duhovniku Simonu Gregorčiču samo na besedilo tega zbora:

In jaz se na robu ne ganem
viharju klubujem, otšanem,
ko v steno valovje, usode vihar
ob me se zaganja;
a duh se ponosni ne vklanja:
Ti stremi me moreš, poteti nikdar,
usode sovražne — vihar!

(Dolgotrajno ploskanje in odobrovanje.
Tovarišu tajniku čestitajo.)

(Konec.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga s omejenim jamstvom.
Promet do konca maja **K 116.134.87.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3.
popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Naši šolski zakoni.

(Dopis iz Istre.)

Pod tem naslovom je bilo priobčenih že nekaj dopisov v cenjenem "Tovarišu", ki so zbudili prav ostudne osebne napade v "Edinosti". Dopisnik, kolikor ga je bilo mogoče umeti, je dokazoval, da ni dosti, da ima dežela dobre in pravične zakone, ampak je neobhodno potrebno, da se zakoni kolikor od posameznika, toliko od raznih oblasti vrše. Dokazal je tudi, da je več slučajev, ko se zakoni kar svojevoljno kršijo. To menda je bilo vzrok, da se je napadalo dopisnika, ker njegove trditve ni bilo mogoče ovreči stvarno, se je hotelo to prikriti z osebnimi napadi. Da je bila dopisnikova trditev resnična, naj kaže sledeči slučaj:

V Dolini je trirazredna šola, ki bo v doglednem času razširjena v štirirazrednico in s tem pride tamošnji nadučitelj v I. plačilni razred. Zaraditega, ako bi bila služba razpisana, bi se oglasilo gotovo mnogo prosilcev; zakaj to je edino mesto v Istri, kjer bi bil slovenski učitelj zaradi krajevnega sistema v I. plač razredu.

Dosedanji nadučitelj je stopil na svojo prošnjo s 1. majem t. l. v pokoj in njegovo mesto bi moralo biti razpisano, a kaj se godi? Predsedništvo krajnega šol. sveta je naprosilo šol. oblasti, naj se ta služba namesti z nadučiteljem brez razpisa uradnim potom. Spomnilo se je, da bi bila prikrajšana s tem na svojih pravicah krajni šol. svet in občinski zbor in sklicala se je 4. maja seja okrajnega šolskega sveta in seja občinskega zbora, na katerih se je sklenilo ponoviti isto prošnjo. Ta sklep je v takem nasprotju s § 5. dež. zakona z dne 9. oktobra 1901, št. 35, in s § 6. dež. zakona z dne 5. junija 1908, št. 28, da bi ga moral predsednik sistirati na podlagi § 13. dež. zakona z dne 27. julija 1875, št. 18, kar pa ni bilo pričakovati v tem slučaju, ker ravno predsednik se je potezal za ta sklep.

Zaraditega se pozivlje k. kr. okrajni šolski svet, da ta sklep uniči in ker so pretekli že štirje tedni, odkar je izpraznjeno nadučiteljsko mesto v Dolini, da to službo v kratkem razpiše in s tem omogoči, da bo izvršeno imenovanje še pred pričetkom šolskega leta 1911/12.

Pozivlja se tudi istrske deželne poslane, da se odločno zavzamejo in zabranijo tako kršenje deželnih zakonov, ker h čemu so sicer deželni zakoni? Ako se sme kršiti nekaj paragrafov, se sme kršiti tudi druge, zaradi česar nastane v deželi anarhija in kadar bi naši nasprotniki kršili zakone, bi nam lahko odgovorili: "Tudi vi jih kršite, kadar vam kaže."

Enako se pozivlja "Slovensko učiteljsko društvo", da tudi ono opozori na to kršenje višje šolske oblasti s primerno petičijo. Predsednika se pozivlja, da koj skliče v ta namen odborovo sejo in, če je potreba, tudi izredni občni zbor. Kršilec zakonov se mora pokazati, da če so potlačili z oseb-nimi napadi enega dopisnika, nas niso še potlačili vseh, a vseh nas je sveta dolžnost, da branimo zakone, ki nam dajejo vsaj malo pravice.

Moji poizkusi, kako povzdigniti šolski obisk na šoli v Novi Štiti.

Govoril Ivan Kalc na zborovanju Gornjegrajskega učiteljskega društva dne 4. maja pri sv. Frančišku Ks.

Znano nam je vsem žalostno dejstvo, da je naš okraj še vedno uvrščen med tiste, ki se "bleste" po najvišjih odstotkih anal-fabetov. Gotovo je, da mora ta jako žalostna in sramotna prikazen boleti do dna srca vsakega, kdor ima le količkaj sočutja in smisla za blagor milega nam naroda slovenskega in za njegov vsestranski napredek. Vsak tak si bo ob vsaki priložnosti prizadeval, da pomaga kolikor najhitreje mogoče zaceliti navedeno hudo rakrano na telesu milega nam ljudstva ter z vsemi svojimi močmi deloval na to, da ga dviga ter končno dvigne iz duševne teme in dovede do svetle luči vsestranske prosvete. Hočemo li doseči to, treba nam je poiskati najprej vzroke te žalostne prikazni, brez teh ni mogoče ozdravljenja. Le kadar se spozna pravi vzrok bolezni, je mogoča njena ozdravitev.

Vsak lahko ume, da je neuspešno delovanje v šoli prvi in največji vzrok, ako ljudstvo ne dobi potrebne naobrazbe vsaj za svoje najprimitivnejše vsakdanje potrebe. Najvplivnejše sredstvo za brezuspešni šolski pouk je gotovo slab šolski obisk. Kaj pomagajo vse lepo sestavljene šolske postave, kaj osemletna ali celo šestletna šolska obveznost, čemu naj bo izvleček šolskih postav celo na zadnji strani šolskih naznanil, čemu še tako občutljiva kaznovanja zaradi šolskih zamud, ako in dokler prosto ljudstvo nima nikakršnega pojma o šoli in njeni nalogi, ki jo ima doseči v prid in blagor ravno istega ljudstva? Ali ljudstvu ni nikakor zameriti, ako ne razume nalogo, ki jo ima, oziroma je že zdavnaj imela vršiti šola, posebno ljudska šola, druge šole pri tem vprašanju itak ne pridejo v poštev.

Znano nam je vsem in nas to tudi uči zgodovina — za naš narod jako žalostne preteklosti — da so si gotovi sloji vedno in vedno prizadevali z vso silo obdržati prosto ljudstvo v nevednosti, da bi ga tem lažje — kot neumno živino — izrabljali za svoje udobno in razkošno življenje, ter mu niso privoščili niti trohice omike, akoravno je že bil zdavnaj znan nauk krščanske vere, da smo pred Bogom vsi enaki. Ko so pa vendar začeli ustanavljati šole tudi za prosti narod, našlo se je vedno le premnogo vpliv imajočih moči, ki so ovirale šolski razvitek, prav posebno še med našim slovenskim narodom, da se je ali preveč potujčevalo, da ni moglo razumno učenje priti do nikakršne veljave, ali se je med ljudstvo pošiljalo narodovega jezika nevesče učitelje, ali se je na vse mogoče načine protežiralo ravno iste, ki so delovali ravno nasprotno proti volji ljudstva in njegovi pravi in pametni naobrazbi in Bog si ga vеди, kaj še vse. Da je na uspehe v šoli vplivala tudi neobveznost šolskega obiska ter takratna jako nizka usposobljenost in preplitva naobrazba učiteljskega osebja, je razumljivo samoobsebi. Ako se je kateri po domači itak jako pomanjkljivi šolski naobrazbi podal za kakih šest mesecev kam v trg ali mesto, da se nauči orgljanja — kar je bilo najvažnejše — ter nekoliko boljšega čitanja, pisanja in računanja, ali če je pri vojaki postal kak korporaleček, je že bil sposoben za učitelja, posebno na kmetih. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za okraj ljubljanske okolice je imelo dne 1. junija t. l. svoje zborovanje v Narodnem domu v Ljubljani. Predsednik društva tovariš Žirovnik presrečno pozdravi v mnogobrojnem številu zbrano učiteljsvo, konstatuje sklepčnost ter poudarja, da je veselo znamenje, ker se je današnjega zborovanja udeležilo toliko tovarišev in tovarišic ter želi, da bi se tudi v bodoče radi shajali k društvenim zborovanjem.

Tajnik poroča, da je društvo imelo dne 28. decembra 1910. zborovanje v Ljubljani, na katerem je predaval g. prof. dr. Fr. Čadež o uspehih moderne tehnike. G. predavatelj je žel za poljudno in temeljito predavanje občno zahvalo. Dalje poroča, da se društvenih zborovanj udeležuje premalo članov, kar pa dela izjemo današnje zborovanje, h kateremu je prišlo toliko članov, da nas ni strah, da bi društvo nazad-

valo, ampak je pričakovati, da se društvo čim bolj razvije in uspeva. Poudarja zlasti, da se ni treba bati nikogar, kdor vestno izpolnjuje svojo stanovsko dolžnost — akopram ima vsak mnogo — tudi nepoklicanih nadzornikov. Vsakega člana dolžnost je, da se vedno udeležuje društvenih zborovanj in se vaelej in povsod resno zavzema za prosep društva. Nekateri se izogibajo društvu, boječ se zamere pri tem in onem. Ni treba praviti pri kom, ker so časi taki, da trpe značaji — a oni drugi z maslom težko obloženi hodijo na solnce in se grejejo v pristranski milosti.

Plače naše se zvišujejo že več let in se bodo menda zviševale toliko časa, da bodo vsa boljša mesta zasedena in nam bodo rezali kruh taki prijatelji, ki jih ima danes učiteljstvo — da bo ena čreda in en pastir.

Ostanimo vsi zvesti društvu kakor vojak, ki ne zapusti svojega prapora, dokler sam častno v boju ne pade ali pa slavno zmaga! — V Kanoso ne gremo, tam ni prostora za nas! Pustimo one, ki so za boljše službeno mesto menjali svoje prepričanje, zatajili svoje ideale, oskrnili stanovsko čast — vsi omahljivi, neznačajniki in sebičneži ostanite, kamor vas je gnalo srce — bolje: želoce!

Blagajnik omeni, da društvo še poseduje nekaj imetja, da še nismo na suhem. Predlaga, da se da primeren prispevek iz društvenega imetja za spomenik rajnkih tov. Jak. Marna in Ant. Požarja. — Sprejeto.

Pregledovalec računov sta jih našla v redu. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo se vzame odobruje naznanje.

Z veslikom se voli stari odbor, le namesto preselivše se tov. M. Žgurjeve se izvoli tovarišica Mar. Cepudrova.

Po končanem dnevnem redu smo se prijateljsko zabavali. Tov. Petrič izreka zahvalo obema tov. zastopnikoma v. k. okr. šol. svetu za njiju možati nastop v prid učiteljstva, čemur navzoči z navdušenjem pritrdijo. Tov. predsednik se v imenu društva poslovi od članice, vrle tov. Žgurjeve, ki se preseli na Trato, želeč ji: "Srečno pot in boljših časov."

Bil je dan pomemben, ki ga naše društvo z veseljem beleži v društveno kroniko.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. maja v okoliški šoli v Konjicah. Udeležba je bila povoljna. Pogrešali pa smo tisto tovarišico in tovariša iz Čadrama, ki bi se bila tega zborovanja lahko udeležila, in pa še enega tovariša iz zelenega Pohorja, ki je došel lani jeseni v naš okraj.

Uvodoma se spominja tovariš podpredsednik umrlega tov. L. Serajnika, v pokojnega nadučit. na Prihovi, ter v imenu društva izraža vobče čislani rodovini Serajnikovi svoje sožalje. Pokojnik je bil ves čas zvest ud društva. Umril je tudi tov. Weixler, ki sicer ni bil naš narodni somišljenik, a se ni vmešaval v nam nasprotno zadeve.

Nadalje govori tov. podpredsednik o našem položaju. Živimo v dobi težkih bojev. Na eni strani se nam je boriti za izboljšanje gmetnega stanja, na drugi strani pa se imamo braniti proti nasilnim rodnim bratom in proti narodnim nasprotnikom. Zato je pa treba tesne organizacije. Sveta nam naj bo ta beseda! Za njo delajmo, nji se pokorimo! Ne bo nam težko ne eno ne drugo, saj je v organizaciji rešitev. Gorje odpadnikom iz naših vrst! Udarci, ki jih sedaj prizadevajo nam, bodo padli v prvi vrsti po njihovih sklonjenih hrbtih nazaj.

Nato se prečitajo dopisi, ki so došli društvu v dobi od zadnjega zborovanja.

Delegatom za letošnjo skupščino "Zaveze" se je prijavil tov. Karel Mravljak iz Zreč, za namestnika pa tov. Vomer iz Sv. Kunigunde.

Nadalje nam je tov. Časl na svojem z veliko pridnostjo in dobro predelanem referatu pokazal, kako bi se imelo referirati pri letošnji uradni konferenci o uredbi šolske knjižnice.

Prihodnje zborovanje bo dne 13. julija v Stranica.

Politiški pregled.

Dunajski krščanski socialisti so kapitulirali pred učiteljstvom. Kakor znano, so dunajskim krščanskim socialistom učitelji ravno tak trn v peti, kakor našim klerikalcem. Preganjali so jih na vse mogoče načine. Toda nižjeavstrijsko učiteljstvo je ostalo po večini značajno in se ni vstrašilo klerikalnega terorizma. Blizajo se državnoborske volitve. In zdaj so krščanski socialisti ponižno zlezli pod klop in velikodušno odpustili učiteljem vse one zločine, katerih so jih sami prej dolžili. Na Dunaju je veliko število učiteljev in učiteljic, katere je šolska oblast slabo kvalificirala zaradi njihovega obnašanja v šoli ali pa izven šole ter jih kaznovala s tem, da jim je odrekla službene starostne doklade. Zdaj je pa dunajski okrajni šolski svet kar naenkrat prekal te naredbe ter označil delovanje teh prej kaznovanih učiteljev in učiteljic za popolnoma zadovoljivo. Priznal jim je tudi vse službene starostne doklade. S tem se je dunajski okrajni šolski svet pokazal v najlepši luči. Priznal je namreč, da je popolnoma po krivici preganjal učiteljstvo. In to je tista lumparija, katero naši klerikalci v našem deželnem šolskem svetu

redno prakticirajo. Mi le obžalujemo zastopnike deželne vlade, če ne bodo vpoštevali tega koraka dunajskega okrajnega šolskega sveta.

Obrambni vestnik.

* **Izbruhi onemogle jeze** so "Sloven-čeve" novice, ki jih je priobčil v svoji 120. in 111. številki. Glase se:

Zopet po kostanj v ogenj? V "Učiteljskem Tovarišu" od 19. maja piše Gangl o novih vojaških predlogih. Pod črto pravi: "Sedaj lahko informujemo ljudstvo o novih vojaških zakonih." — Državnoborske volitve se bližajo, Gangl bo s svojim namigavanjem zopet koga spravil v nesrečo. V deželnem zboru pa bo zahteval poviška učiteljskih plač od — poslancev S. L. S. Če nas ob volitvah ne pozna, pustite nas pri miru tudi v deželnem zboru. To bi bilo vsaj dosledno!

Denunciranje vsevprek.

"Učiteljski Tovariš" protestira, ker zahteva ljudstvo, da se prestavi neka jutrovska učiteljica. Ljudstvo plačuje, ljudstvo ukazuje. To naj pomni liberalno glasilu. Vsi protesti in vse denunciacije ne bodo pomagale. Ljudstvo bo porazilo vsakega, kdor ne pojde z njim. Povemo pa še: Ena beseda zadnjega Slom-skarja ima več upliva in veljave pri vseh korporacijah in oblastnih v deželi kot sto in sto vaših protestov v "Tovarišu" in kot vsa vaša "veličastna" zborovanja. Za pošteno slovensko ljudstvo ostanete trikrat predrtni ničle. Res ne preostane vam drugega kot tolažba na boljše liberalno bodočnost. A ta je še daleč daleč za deveto deželo...

Kako postopajo z deželo liberalni učitelji! Ako se pokaže potreba, premestiti kakga učitelja vsled njegove krivde, ubere c. kr. dež. šol. svet ponavadi milostno pot, da ga ne premesti kazensko, ampak službeno, vsled česar se mu morajo selilni stroški povrniti. C. kr. okrajno glavarstvo račun adjustira, in potem se pravi: Dežela plačuj! Dežela pa ni samo zato tu, da plačuje, ampak hoče tudi račune pregl. dati. In to je potrebno! Učitelj Petrič n. pr. je za selitev iz Rudnika v Ljubljano položil račun — 1134 K. Germek je za selitev iz Komende v Krašnjo naračunal 770 K. In okrajna glavarstva take račune adjustirajo. Deželni odbor je sklenil: C. kr. deželni šolski svet naj izdela za selitvene stroške normale; dotlej naj se vsi selilni računi pošiljajo deželnemu odboru v pregled. Ea slučaj, pri katerem so se našli falzificirani računi, se naznani državnemu pravdnistvu.

To je podlo natolecevanje in mi bomo pošteno odgovorili na to natolecevanje klerikalnim deželnim odbornikom, ko zberemo vse potrebne podatke o računih. To naj nam verjamejo, verjamejo naj tudi to, da dr. Zajčevi "natančnosti" ne bomo prizanašali! V znamenju političkega bojkota bomo govorili z vami, lahkoverni zapravljevi deželnega denarja!

* **Iz zborovanja kamniške druž-nice "Slom. Zveze".** Iz poročila posnemamo: "Govorili smo na zborovanju tudi o naši rak-rani, o slabih naših plačah. Tukaj je posebno pohvalno omeniti predsednika g. Julija Slapšaka, ki je posegel v debato in govoril prav iz srca v prilog takojšnje regulacije učiteljskih plač, zlasti še, da se raztegne 25% draginjska doklada na vse učiteljstvo.

Gospod poslanec dr. Krek je poudarjal, da bo predlog za zvišanje učiteljskih plač prišel kmalu iz vrst poslancev "Slovenske Ljudske Stranke."

Komentirati nam tega vprašanja ni potreba mnogo. Stojimo pred državnoborskimi volitvami. Zborovanje se je vršilo v dr. Krekovem volilnem okraju. Dr. Krek kot gost ne more proti zahtevam učiteljstva nastopiti. Služb še primanjkuje, zato je pričnimo zopet z obljubami. Eksekucija je na višku in višje se je tirati ne da. Celu zmernejšim že pohaja potrpljenje. I. t. d. — Blagor jim, ki verujejo! Jakličev in Ravnikarjevo izdajstvo nam je za vedno priča o resničnosti obljub!

* **Tovariš Julij Slapšak** je zadnjič na zborovanju svoje podružnice Slom. zveze — kakor posnemamo iz poročila "Slovenca" — govoril sledeče: "G. predsednik (J. Slapšak) je protestiral, da napada nek učiteljski list krščansko misleče učiteljstvo kar v obče; iz enega slučaja sklepati na splošno, ni logično; in ravno krščansko misleče učiteljstvo je na pravem potu, ker se ne oklepa onih filozofov, ki so drug drugemu izpodnašali stol, naposled pa padli s svojimi teorijami in sistemi. Le en filozov stoji sto in stoletja, nepremakljivo; le en vzgojni sistem je nepremagan: Kristus in Njegova vera. Zato je le tisto učiteljstvo na pravi poti, ki se obrača do Njega, ki stoji in drži. In to učiteljstvo je zbrano in se še zbira v Slomškovi zvezi, ki bo rastla in rastla iz jednostavnega razloga, ker je prevesna večina slovenskega učiteljstva verni; le nekaj belih vran je, ki jih je liberalizem odtujil svetinjam našim in naših očetov ter jih ne le politično, nego tudi splošno poliberalil." — Naj nam veruje tov. Slapšak, da smo poštenost vsekdar spoštovali. Dovolj naj nam pa tudi pripomniti, da smo ravno njega izvzeli in ga direktno kot takega imenovali, kadarkoli smo menili, da bi bil z našim poročilom tudi on po krivdi